

พระป่า

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ตั้งสติไว้ นะ เราฟังธรรม ธรรมะสังฆธรรม สังฆธรรมมาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในป่านะ ที่โคนต้นโพธิ์ ออกคั่นคว่าอยู่ ๖ ปี ๖ ปีนี้คั่นคว่า โดยพวกฤๅษีชีไพรในสมัยพุทธกาล เขาพยายามค้นหาของเขา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ค้นหาเหมือนกัน ค้นหาตั้งแต่ในป่านะ ค้นหา

สังฆธรรมมีอยู่โดยดั้งเดิม แต่ใครเป็นผู้รื้อค้นล่ะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ ตรัสรู้เองนะ รื้อค้นอยู่โคนต้นโพธิ์ ธรรมนี้เป็นธรรม สังฆธรรมที่สะอาดบริสุทธิ์ สังฆธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เกิดในป่านะ เพราะในป่ามันเป็นที่สงบสงัด ในป่าเป็นสิ่งที่น่าจะรื้อค้น รื้อค้นสังฆะความจริง

เราอยู่กับในเมืองด้วยความคุ้นเคยของเรา เราออกไปอยู่ในที่สงบสงัด เดียวนี้ นะ เขาจะออกไปพักผ่อนกับธรรมชาติ เขาหาความเป็นสังฆธรรม ความเป็นธรรมชาติ ความสะอาดบริสุทธิ์ แต่ขณะคนที่ต้องการความเจริญ ความรุ่งเรือง เขาเข้าไปในเมืองกัน สิ่งนั้นเป็นความเห็นของโลกนะ แต่ถ้าเป็นความเห็นของธรรม เราศึกษามาเราเกิดมากับโลก เราเกิดมากับโลกแต่เราค้นหาสังฆธรรม เราจะต้องไปสู่ความจริง

ถ้าไปสู่ความจริง นี้ธรรมะ ธรรมะเกิดจากป่า เกิดจากความจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารื้อค้นอยู่ในป่า เวลาเสวยวิมุตติสุขก็อยู่ในป่านะ เวลาเทศน์ธรรมจักรก็เทศน์ในป่า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานก็อยู่ในป่า ป่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ เราถึงมาหาความสงบสงัดกัน ถ้าเราจะหาความสงบสงัดนะ เราจะต้องสงบสงัดจาก เห็นไหมสถานที่วิเวก กายวิเวก จิตวิเวก สิ่งที่เป็นความวิเวกสงบสงัดมันจะเป็นสิ่งที่เรารื้อค้นเข้ามา

พระปา.. พระปาเราอยู่ในป่านะ อยู่ในป่าในเขาเพื่อจะรื้อค้นหาความจริง เราเกิดมาจากในเมือง เราเกิดมาจากป่าเขาลำเนาไพรก็แล้วแต่ แต่เราต้องแสวงหาผู้สิ่งที่สัมมาอาชีวะ สัมมาอาชีพ เราจะเข้าไปเพื่อการแข่งขัน การแข่งขัน โลกเขาแข่งขันกันเพื่อประสบความสำเร็จของเขา แต่สิ่งที่ได้มาคือความทุกข์ความยากนะ แต่ถ้าเราจะแข่งกับตัวเราเอง เรา รู้จักตัวเรานะ การรักษาตัวเอง การรักษาหัวใจของตัวเองเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในป่า ปัญจวัคคีย์ทิ้งไป ปัญจวัคคีย์ตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิด เวลาพราหมณ์พยากรณ์ว่าต้องเป็นศาสดาอย่างเดียว พราหมณ์บางคนยังพยากรณ์ว่า ถ้าออกบวชจะเป็นศาสดา ถ้าปกครองจะเป็นจักรพรรดิ พระอัญญาโกณฑัญญะขึ้นกรานเลยว่าจะต้องตรัสรู้อย่างเดียว ต้องออกบวชอย่างเดียว ต้องเป็นศาสดาอย่างเดียว

นี่เฝ้ารอยู่เห็นใหม่ ทำไมถึงเฝ้ารอยู่ล่ะ เพราะสิ่งนี้สร้างบุญกุศลมา ความเป็นอยู่ทางโลก ความเป็นอยู่ของโลกเขามันเป็นอนิจจัง สรรพสิ่งนี้ไม่เที่ยงแท้แน่นอนแล้วความเป็นอยู่เราเอาอะไรเป็นหลักประกันว่าจะจะเป็นความจริงขึ้นมา แต่เพราะว่าการศึกษา ดำรับตำราส่งต่อๆ กันมา ส่งต่อมาว่า พุทธลักษณะนี้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแน่นอน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวชนะ ปัญจวัคคีย์ตามไปอุปฐากสิ่งที่อุปฐาก อุปฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขณะรื้อค้นสิ่งต่างๆ อยู่ ความอุปฐากอุปถัมภ์ เวลาปัญจวัคคีย์เห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาฉันอาหารของนางสุชาดา ทิ้งไปเลย ทิ้งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปด้วยความเห็นของโลก

นี่การกระทำของโลก โลกถ้ามีความมูมานะ มีความวิริยะอุตสาหะสิ่งนั้นจะเป็นความจริง คนที่มูมานะอุตสาหะด้วยความเป็นจริงด้วยสัมมาทิฐิ สิ่งนั้นก็จะเป็นความถูกต้องดีงาม ถ้าความมูมานะเพราะมูมานะด้วยทิฐิมานะ ความมูมานะด้วยความทิฐิมานะ สิ่งนั้นจะเป็นความจริงไปได้ไหม ด้วยความมูมานะและความทิฐิของตัวเอง แต่มันไม่เป็นสัมมาทิฐิ ไม่เป็นความเป็นจริง

แล้วสัมมาทิฐิมันมาจากไหนล่ะ

สัมมาทิฏฐิมันไม่มี ! ไม่มีเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ !
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ธรรม

ตรัสรู้เองโดยชอบ เป็นสยัมภูตรัสรู้เองโดยชอบ ตรัสรู้อะไร ตรัสรู้ตั้งธรรมเห็น
ใหม่

ธรรมแท้ๆ ที่เราจะศึกษา เราประพฤติกฎปฏิบัติกันอยู่นี้ เราก็ต้องการทำสิ่งนี้ ทำสิ่ง
มันเป็นธรรมะปา ธรรมะปาคือการเกิดจากการประพฤติกฎปฏิบัติ จากประสบการณ์จริง
ของใจ ถ้าประสบการณ์จริงของใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีดำรับดำรา องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้ไปศึกษามากับใคร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ไม่มีใครชี้แนะ ไม่มีใครบอกแนะ ไม่มีใครชี้แนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ก่อนด้วยอำนาจวาสนาบารมีขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเอง ปัญจวัคคีย์ทิ้งไป เพราะเห็นว่าการฉันอาหารของนางสุชาดา
สิ่งนั้นกลับมาเป็นผู้ที่มักมาก ผู้ที่มักมากจะบรรลุนิพพานได้อย่างไร องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าทราบขนาดไหน การทราบคนที่ธรรมะยังไม่เกิด มันก็เป็น
ความมุมนะ ถ้าบอกว่า เป็นทิฏฐิมันก็เป็นทิฏฐิอันหนึ่งเหมือนกัน เป็นทิฏฐิว่าตัวเอง
ประพฤติกฎปฏิบัติจะรู้ก่อน

เพราะว่าสร้างสมบุญญานิยาม ด้วยอำนาจวาสนาไปเที่ยวสวน เห็นคนเกิด คน
แก่ คนเจ็บ คนตาย มันสะท้อนหัวใจมาก เราก็ต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้องตาย ฉะนั้น
สิ่งที่ตรงข้ามการแก่เกิด การแก่ การเจ็บ การตายละ ถึงจะไม่ละล้าละลังกับการใช้ชีวิต
ทางโลกใจ การใช้ชีวิตทางโลกมันก็ประสบความสำเร็จทางโลก แล้วก็ตายไปกับบุญ
อำนาจวาสนาที่จิตนี้จะต้องขับเคลื่อนต่อไป

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญานิยามพอแรงแล้ว สิ่งที่เกิด
มา “ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” ขณะเกิดมาที่สวนลุมพินี “ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” ขณะที่เพิ่ง
เกิดมาก็กล่าวว่า “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” เพราะมีความพร้อมมา ขนาดชาติ
สุดท้ายนะ เวลาออกมาประพฤติกฎปฏิบัติยังต้องรู้ก่อนขนาดนั้น ถ้ารู้ก่อนขนาดนั้น สิ่งที
รู้ก่อนขนาดนั้นเวลาเป็นความจริงขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียนมาจากใคร
ไม่ได้เรียนมาจากใครเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองขึ้นมาโดยชอบ

เวลาครูบาอาจารย์ของเราก็มเหมือนกัน ถ้าเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันต้องบรรลุนิพพานขึ้นมาในหัวใจของตัว สิ่งนี้เห็นใหม่ ธรรมะป่าเกิดมาจากประสบการณ์ เกิดจากการประพฤติปฏิบัติ เกิดจากความเป็นจริง เกิดจากข้อเท็จจริงในหัวใจ ไม่ใช่เกิดจากการศึกษา การศึกษาเป็นปริยัติ ศึกษามาก็เพื่อปฏิบัติ

การศึกษามาศึกษาเพื่อปฏิบัติ แต่ในเมื่อสังฆมณฑลพุทธบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ภิกษุ ภิกษุณี เป็นนักรบเป็นผู้ที่จะพ้นจากทุกข์ ศึกษาเพื่อปฏิบัติ อุบาสก อุบาสิกา ศึกษาเพื่อเป็นวัฒนธรรมประเพณี ศึกษาเพื่อความเข้าใจในพุทธศาสนา สิ่งทีพุทธศาสนาศึกษามาเพื่อเข้าใจ ยิ่งศึกษามากก็อยากจะให้ศาสนาเจริญรุ่งเรือง

เจริญรุ่งเรืองในความรู้สึกรักนึกคิดของตัว ! เจริญรุ่งเรืองในความรู้สึกรักของตัวเห็นใหม่ เจริญรุ่งเรืองก็ต้องมีความสะดวกสบาย

แต่ถ้าเป็นตามความเป็นจริง โดยธรรมชาติ สมัยโบราณประชากรยังน้อยอยู่ ทุกอย่างน้อยอยู่ ป่าเขาจะเจริญมาก ครูบาอาจารย์ของเราออกประพฤติปฏิบัติมา บอกเดินไปทางไหนก็มีแต่ป่าๆ นะ ป่าเขายังทางตะวันออก อู้อยู่ ป่าทั้งนั้นเลย ประชากรไม่มี ทำสงครามแย่งชิงกันก็กวาดต้อนคนไปเพื่อจะไปใช้แรงงาน คนมันมีน้อย ยิ่งสัตว์ป่ามีมหาศาลเลย

โดยธรรมชาติ โดยธรรมชาติของป่า โดยธรรมชาติของสัตว์ สัตว์ป่ามันอยู่ในป่า มันดำรงเผ่าพันธุ์ของมัน แต่เวลาโลกเจริญขึ้นมา คุณสิ เวลาคนมีมากขึ้นมา เขาต้องมีอาหาร เขาว่าสัตว์นั้นเป็นอาหารของเขา เขา กิน อยู่ ทำ ของเขาจนสัตว์มันจะสูญพันธุ์นะ ต้องเอาสัตว์มาเพาะพันธุ์สัตว์ เวลาเพาะพันธุ์สัตว์ เพาะพันธุ์สัตว์เพื่ออะไร เพื่อไม่ให้สัตว์สูญพันธุ์

คุณสิ เสือตัวหนึ่ง เวลาอยู่ในป่าของเขา เขตบริเวณของเสือตัวหนึ่งมันก็กิโลเมตร เสือถึงอยู่รอดได้ชีวิตหนึ่ง เสือมันต้องมีอาหารของมัน มันต้องมีอาหารของมันใช่ไหม สัตว์กินพืชกับสัตว์กินเนื้อ ถ้าสัตว์กินพืช โดยธรรมชาติของมัน มันอยู่ในป่าของมัน แต่เพราะในเมื่อป่าเขา มันไม่มีไปแล้ว มันจะไปอยู่ที่ไหนล่ะ เราก็มองเห็นว่าเสือนี่ พวกสัตว์มันจะสูญพันธุ์ไป

ผู้ที่ป็นนักวิชาการที่เขาจะถนอมรักษา เขาจะมาเพาะพันธุ์สัตว์ เพาะพันธุ์สัตว์ แล้วฝึกสัตว์นั้นขึ้นมา แล้วถ้าฝึกขึ้นมา คุณเพาะพันธุ์ขึ้นมา เขาเพาะพันธุ์ขึ้นมา สุนัขป่า

! เริ่มต้นสุนัขก็มาจากป่าทั้งนั้น คูลี พืชพันธุ์ชั้นอาหารของเรานั้นก็มาจากป่าทั้งนั้น สิ่งที่มาจากป่า เราคัดสายพันธุ์ขึ้นมา พอคัดสายพันธุ์ขึ้นมาหลายมาทำเป็นอาหาร พืชก็เป็นอาหารของเรา

แต่เวลาสัตว์ เราเพาะพันธุ์ เราคัดพันธุ์ของเรา คัดพันธุ์ขึ้นมาเพื่ออะไรล่ะ เพื่อที่ว่ามันจะเป็นประโยชน์ใช่ไหม แล้วเราก็หวังว่าพันธุ์มันจะหายไป พันธุ์มันจะขาดสูญไป เราเพาะพันธุ์ ถ้าเป็นสัตว์บ้าน นิสัยของสัตว์เมือง นิสัยของสัตว์เลี้ยง สัตว์ที่มนุษย์เลี้ยงมันต้องเอาใจมนุษย์เพราะว่ามนุษย์ให้อาหารมัน คูลี คูอย่างสุนัข ว่าเป็นเจ้าของมัน มันจะกระดิกหาง มันจะประจบประแจงกับเจ้าของๆ มัน เพื่อมันต้องการอาหาร

สัตว์ป่า ! สัตว์ป่ามันอยู่ในป่าของมันนะ คูสุนัขจึงจอกมันต้องหาอาหารของมันเอง ถ้ามันหาอาหารของมันเอง มันต้องมีเขี้ยวปัญญาของมันเพื่อจะหาอาหารดำรงชีวิตของมัน แล้วมันทุกข์ไหม สัตว์บ้านนะ สัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยง มันกินอาหารอุดมสมบูรณ์ อุดมสมบูรณ์เพราะอะไร เพราะเจ้าของหาอาหารให้มัน มันต้องซื้อสัตย์ มันต้องภักดีกับเจ้าของของมัน

สัตว์ป่ามันไม่มีเจ้าของ ! สัตว์ป่ามันอยู่ด้วยชีวิตของมัน มันต้องดำรงเผ่าพันธุ์ของมัน นิสัยของสัตว์ป่ากับสัตว์บ้านก็แตกต่างกัน สัตว์ป่ามันระวังตัว มันระวังภัยของมัน สัตว์กินพืชถ้ามันไม่มีสติ มันก็ตกเป็นของนักล่า มันต้องเป็นเหยื่อของสัตว์กินเนื้อ สัตว์กินเนื้อเวลาถ้าไม่มีสัตว์ ไม่มีเนื้อให้กิน เวลามันทุกข์มันยากนะ อยู่ในป่าในเขาเวลาป่าเขาเกิดภัยแล้ง มันเกิดน้ำท่วม คูสัตว์ป่ามันตายเป็นแพเลย ชีวิตของมัน มันต้องดำรงชีวิตของมันด้วยความสามารถของมัน นี่ก็เป็นสัตว์ป่า

แล้วถ้าสัตว์บ้านล่ะ สัตว์เมือง สัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยงมันต้องเอาใจเจ้านายของมัน มันต้องอยู่ด้วยความเป็นไป

นี่ก็เหมือนกัน พระป่า ! พระป่าพระที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเนี่ย มันมีจิตนิสัยอย่างไร ถ้าพระป่า การดำรงชีวิตของพระป่ามันมีธรรมวินัยอย่างไร พระบ้านมันก็สัตว์เลี้ยง ! สัตว์บ้าน ! ถ้าสัตว์บ้านขึ้นมา มันต้องประจบสอพลอ มันต้องเอาอกเอาใจเจ้านายของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราเป็นสัตว์ป่าล่ะ ถ้าเราเป็นสัตว์ป่า สัตว์ป่ามันดำรงชีวิตของมันเองนะ นิสัยของสัตว์ป่ามันก็แตกต่างกัน นี่ก็เหมือนกัน พระป่าๆ มันเป็นพระป่าที่

ไหน ถ้าพระป่า จริตนิสัยของพระป่านั้นต้องมี “จริตนิสัยของพระป่า” พระปาดำรงชีวิตอย่างไร

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในป่า พระป่า พระบ้าน มันมีที่ไหน? พระป่าพระบ้านมันไม่มี พระป่า พระบ้าน คุณดูเวลาบวชกับอุปัชฌาย์ “รุกขมูลเสนาสนัง” ธรรมเนียมถ้าอุปัชฌาย์องค์ไหนไม่บอกธรรมเนียม ๕ ไม่บอกรุกขมูล ในการบวชนั้นไม่สมบูรณ์ ฉะนั้นพระป่าพระบ้านมันก็พระเหมือนกันทั้งนั้นละ เพียงแต่ว่าจริตนิสัยเห็นไหม

สุนัขป่า สุนัขบ้าน มันแตกต่างกันตรงไหน สุนัขป่าเผ่าพันธุ์ของมันเกิดในป่า ถ้าเกิดในป่า เขาวิญญูของมัน ความเป็นไปของมัน มันจะเอาตัวมันรอดได้ สุนัขบ้านมันต้องหาอาหารให้เจ้าของเลี้ยงมัน เจ้าของเลี้ยงดูแลมันอย่างดี นี่ไงสุนัขก็คือสุนัข แล้วสุนัขป่า สุนัขบ้าน นิสัยมันแตกต่างกันไหม มันแตกต่างกัน

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเราบวชมาในญัตติจุดตุตถกรรม เราบวชมาเราเป็นพระอะไร เราบวชมาเราก็เป็นสมมุติสงฆ์แน่นอน สมมุติสงฆ์ขึ้นมาแล้วนี่ เราจะประพฤติปฏิบัติจริงหรือเปล่า ถ้าเราจะเอาจริงขึ้นมา เราบวชมาเพื่ออะไร มันอยู่ที่เป้าหมายนะ ถ้าเป้าหมายเราบวชมาเพื่อพ้นจากทุกข์

ถ้าคนจะพ้นจากทุกข์ เหมือนเราจะทำธุรกิจ หรือเราจะทำกิจกรรมต่างๆ เลย เราจะทำสิ่งใดก็ได้แล้วแต่ มันต้องมีความพร้อมไหม มันต้องมีสิ่งแรงจูงใจ มันต้องมีสิ่งที่อำนวยความสะดวกกับการกระทำนั้นไหม ถ้าเราปฏิบัติ เราเป็นพระป่า พระป่าเรามีครูบาอาจารย์ ทำไมเราถึงเป็นพระป่า

พระป่าเพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านอยู่ในป่าในเขามาตลอดเหมือนกัน หลวงปู่มั่นท่านอยู่ป่ามาตลอด ท่านศึกษามา ท่านปฏิบัติมาในป่า เพราะท่านเห็นคุณของป่า เห็นคุณของป่าเพราะอะไร เพราะท่านปฏิบัติอยู่ในป่ามันสะดวกสบาย สะดวกสบายในการปฏิบัติ แต่มันจะขาดแคลน มันจะไม่ได้ตั้งใจ เพราะอยู่ในป่าเหมือนสัตว์ป่า

สัตว์ป่าเขาต้องหาอาหารของเขาเอง สัตว์ป่าเขาต้องดำรงชีวิตของเขาเอง แล้วเกิดทุกข์แก่ภัยในป่า เขาก็ต้องดำรงชีวิตของเขา เขาต้องหลีกเลี่ยงของเขา เขามีอันตรายอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นไม่มีใครคุ้มครอง ไม่มีใครดูแล ฉะนั้นหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่าน

อยู่ในป่าในเขาของท่าน มันก็มีภัยทั้งนั้น มันมีสัตว์ร้ายมีต่างๆ แต่อันนั้นมันเป็นเพราะเหตุใดล่ะ เพราะอะไร

เพราะมีเป้าหมายใช่ไหม คนเราเกิดมามีอำนาจวาสนา ถ้าคนเราเกิดมามีอำนาจวาสนาเราออกมาประพฤติปฏิบัติ ออกบวชมาเป็นพระเป็นเจ้า เรามีเป้าหมายอะไร ถ้าเรามีเป้าหมายว่าเราอยากได้รสของธรรม “รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง” รสของโลกทุกคนมีสิทธิที่เสพเหมือนกันทั้งนั้น รสของโลกทุกคนก็มีโอกาสที่จะได้สัมผัสทั้งนั้น เพราะมันเป็นสมบัติสาธารณะ สิทธิเห็นใหม่ กามคุณ ๕

คนเราเกิดมาในโลก “กามคุณ ๕” เพราะการดำรงเผ่าพันธุ์ ในเมื่อการดำรงเผ่าพันธุ์ กามคุณ ๕ ก็เป็นคุณในการสืบพันธุ์ ในการดำรงชีวิตของเขา มนุษย์กลัวว่ามนุษย์จะสูญพันธุ์ ไม่มีสูญพันธุ์ ! สัตว์ป่าสีมันจะสูญพันธุ์ สัตว์ป่าเพราะอะไร เพราะสัตว์ป่ามันต้องดำรงชีวิตของมัน โดยธรรมชาติของมัน

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะป่า ธรรมะป่าที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในป่า ตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์ ออกมาจากป่า ! แต่เวลาโลกมันเจริญขึ้นมา คูลิ เวลาชุมชนมันเกิดขึ้นมา มันเกิดเมืองขึ้นมาต่างๆ เกิดการศึกษาขึ้นมา ศึกษาขึ้นมาแล้วต้องมีทางวิชาการ วิชาการก็เพื่อจะมาปฏิบัตินะ ปฏิบัติต้องปฏิบัติ แต่ถ้าปฏิบัติเพื่อปฏิบัติ เพื่อความเจริญรุ่งเรือง เรียนกัน ศึกษากัน สร้างมหาวิทยาลัยกัน มหาวิทยาลัยนาลันทา จนเขาเผาทั้งหมดเลย ! จนเขาเผาทำลายหมดเพราะอะไร

เพราะมีการศึกษาแล้วไม่ออกประพฤติปฏิบัติ ไม่ออกอยู่ป่าอยู่เขาให้กระจายชุมชนออกไป เขาทำลายที่ไหน มันทำลายไม่ได้หมดหรอก แต่ถ้าไปรวมศูนย์เอาไว้ เผาทิ้งให้หมดเลย ! รวมศูนย์ขึ้นมาแล้วใครเข้ามาครอบงำ ใครเข้ามาชักนำรวบอำนาจรวมยอดได้ มันก็ใช้แต่นโยบายของเขา

แต่ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เป็นเช่นนั้นเลย ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะให้สงฆ์เป็นใหญ่ สงฆ์ ๔ องค์ขึ้นไป ไปอยู่ชุมชนไหนก็ได้ ถ้า ๔ องค์ให้ทำสังฆกรรม ให้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเข้าสู่ธรรม นี้ธรรมป่า ครูบาอาจารย์ของเราเวลาบวช เมื่อก่อนบวชในอุทกทุกเขปสีมา สีมาน้ำ ในเมื่อไม่มีที่ไหน ทำได้ทั้งนั้นนะ ทำได้เพราะเหมือนสัตว์ป่า สัตว์ป่ามันต้องดำรงเผ่าพันธุ์ของมัน มันต้องรักษาชีวิตของมัน รักษาหมู่คณะของมัน

พระกรรมฐานครูบาอาจารย์ของเราตั้งแต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านวางหลักเกณฑ์ของท่านไว้ เราบวชมาเรามีเป้าหมายอะไร ถ้าเราบวชมาเรามีเป้าหมายว่า เราจะพ้นจากทุกข์ เราถึงว่าเราพอใจที่เป็นพระป่า อยากเป็นพระป่า เพราะพระป่ามีครูบาอาจารย์ มีคนชี้นำ ถ้ามีคนชี้นำการประพฤติปฏิบัติของเรา เพราะมีครูบาอาจารย์ชี้นำ ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเป็นแบบอย่างของเรา ท่านเป็นพระป่าจริงหรือเปล่า ?

ถ้าท่านเป็นพระป่าจริง ท่านจะมีคุณธรรมในหัวใจที่จะบอกเรา ชี้แนะเรา ท่านไม่เหมือนพระทั่วไป พระทั่วไปอ้างว่าเป็นพระป่า

ดูสัตว์ลี สัตว์ที่เป็นสัตว์ป่า มันมีศักดิ์ศรีของมัน มันรู้จักหลบภัยของมัน มันจะไม่ให้ใครเห็นนะ ดูสัตว์ป่านั้นจะไม่เข้ามาในคลองสายตาของมนุษย์เลย ถ้าเข้ามาในคลองสายตาของมนุษย์นะ มันจะเป็นเหยื่อของมนุษย์ทันที มนุษย์เอาสัตว์มาเป็นอาหาร ถ้ามันเข้ามาในคลองสายตา สัตว์ป่านั้นจะหลบสายตาของมนุษย์ทั้งหมด มันจะไม่เข้าคลุกคลีอยู่กับความเป็นภัย มันจะอยู่ของมันโดยอิสระของมัน มันจะมีความสุขของมัน มันจะอยู่ดำรงชีวิตของมันด้วยอิสรภาพ ด้วยศักดิ์ศรีของมัน

สัตว์บ้านอยากเป็นสัตว์ป่า อยากเป็นพระป่า แต่ทำตัวเหมือนสัตว์บ้าน ! เทียบประจบสอพลอกระดิกหางกับเขามาตลอด ! กระดิกหางเอาใจเขาตลอดนะ ดูสัตว์นั้น สัตว์ป่าที่เขาเอามาเล่นละครสัตว์ ถึงเวลาออกเล่นละครสัตว์ เขาต้องให้มันเดินรอบ ให้มันการวะคนดู ว่าคนดูมันมีคุณกับมัน เอาสัตว์มาเดินการวะเขา ให้เขาสงสาร ให้เขามีความเมตตา

นี่เหมือนกัน เราอยากเป็นพระป่า เราไปทำตัวอย่างนั้นได้อย่างไร ถ้าเราไปทำตัวอย่างนั้น เราไปคลุกคลีอย่างนั้น เราไปประจบประแจงสอพลอเขาอย่างนั้น มันควรมีสักดิ์ศรีแก่การเป็นสัตว์ป่าไหม

มันไม่มีศักดิ์ศรีของความเป็นสัตว์ป่าเลย มันมีความเป็นศักดิ์ศรีของสัตว์เลี้ยง ! สัตว์ที่เขาเลี้ยง สัตว์ที่เขาทะนุถนอมเอาไว้ด้วยความเอ็นดู ทะนุถนอมเอาไว้เพื่อความเพลิดเพลินของเขา แต่สัตว์ป่านั้นมีศักดิ์ศรีของมัน มันดำรงชีวิตของมัน มันดำรงเผ่าพันธุ์ของมัน มันจะมีศักดิ์ศรีของมัน !

พระป่า ! ที่เราจะเห็นพระป่า พระป่าเพราะอะไร เพราะคำว่าอยู่ป่าอยู่เขา รุกขมูล เสนาสนั่ง สิ่งที่เราเข้าไปรุกขมูล เราก็อประกาศตนของเราแล้วว่าเราเห็นภัยในวิญญูสงสาร ดู

ติ คุณคงควัตรนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “คุณคงควัตร ๑๑” ให้อยู่โคนไม้ ให้อยู่ในเรือนว่าง แต่ไม่ใช่ให้อยู่ตลอดไป เพราะเวลาหน้าฝนขึ้นมา มันอยู่แล้วเพราะว่า มันมีฝน มันมีความเปียกชื้น ให้อยู่ได้ ๘ เดือน อีก ๔ เดือนให้มีที่หลบที่มุงที่บัง แล้วเราจะหลบที่มุงที่บัง เราจะหลบเพื่ออะไร ก็เพื่อความเป็นไปของเรา

เวลาเข้าชุมชนมันก็เข้าชุมชนได้ เวลามันออกไปวิเวกมันก็ออกไปวิเวกได้ แต่มันต้องมีศักดิ์ศรีสิ ! ศักดิ์ศรีมันเกิดมาจากไหน ศักดิ์ศรีมันเกิดมาจากคุณธรรม ถ้าหัวใจมันมีคุณธรรมนะ มันมีศักดิ์ศรีของมันโดยธรรม ถ้าศักดิ์ศรีโดยธรรมมันเห็นนะ มันมีหิริ มีโอตตปปะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานนะ “ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาท การไม่ประมาท การมีสติ มันจะทำให้การดำรงชีวิตของเรามันมีศักดิ์ศรี มันมีศักดิ์ศรีเพราะอะไร เพราะเรามีสำนึกได้ว่าเราเป็นอะไร ถ้าเราเป็นภิกษุ เราเป็นบริษัท ๔ นี้่นักรบ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เราเป็นชาวพุทธนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากศาสนาไว้กับบริษัท ๔ ฝากศาสนาไว้กับภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ฝากศาสนาไว้ “มารเอ๋ยเมื่อใด ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ของเรายังไม่เข้มแข็ง ยังไม่สามารถกล่าวแก้คำจาบจ้วงของลัทธิต่างๆ ได้ เรายังจะไม่ปรินิพพาน”

เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างบุญญาธิการมานะ เป็นพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย สร้างมา เตรียมความพร้อมมา เสียสละมาเป็นพระโพธิสัตว์ กว่าจะสร้างอำนาจาสนาบาารมีมาขนาดนั้น แล้วเวลามาเกิดเป็นชาติสุดท้าย มาตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ธรรมอันนี้ มันได้มาด้วยความยากลำบาก มันได้มาด้วยความวิริยะอุตสาหะ ด้วยบุญญาธิการมหาศาล ฉะนั้นถ้าพูดถึงธรรม นี้ธรรมรส ธรรมโอสถ สิ่งนี้มันเป็นธรรมโอสถที่มันสามารถแก้ไข ขำระล้างกิเลสตัดหาคความทะยานอยากในหัวใจของสัตว์โลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากว่าจะตรัสรู้อยู่ที่โคนต้นโพธิ์อยู่ในป่า กว่าจะรู้

กว่าจะสร้างสมบุญญาธิการจนกว่าจะมาตรัสรู้เองโดยชอบนี้ ธรรมนี้กว่าจะได้มามันเป็นเรื่องแสนเจริญ มันเป็นเรื่องแบบว่าเกือบจะสุดความสามารถ

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเล็ดตาแทบกระเด็น ยากแก่นแสนเจริญ เล็ดตาแทบกระเด็น เพื่อรื้อฟื้น เพื่อตรัสรู้เองโดยชอบ วางกรรมวินัยไว้ ถึงจะต้องให้มันเป็นประโยชน์ ต้องให้สัตว์ชนสัตว์เพื่อให้สัตว์ได้ผลจากธรรมนี้ ถึงบอกว่า “มารเอ๋ย เมื่อใดภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาของเรา ยังไม่สามารถกล่าวแก้คำจบบ้างของลัทธิต่างๆ ได้ เราจะยังไม่ยอมนิพพาน” นี่ไง จนเผยแผ่ธรรม เผยแผ่มาตลอด จนพระอรหันต์สมัยพุทธกาลพระอรหันต์มาก วัดทั้งวัดพระอรหันต์ทั้งวัดเลย นี่วัดที่ประพฤติปฏิบัติ

วัด ถ้าเป็นวิปัสสนาธุระ คณธุระ วิปัสสนาธุระหมายถึงว่า ผู้ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่ออกบวชแล้วพยายามปฏิบัติเพื่อบรรลุธรรม นี่ไงสิ่งนี้ปฏิบัติ เวลาไปเข้าเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้กรรมฐานไป ให้กรรมฐานคืออะไร ให้กรรมฐานก็เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ที่อุปัชฌาย์ให้ แต่นี่ให้ไปให้พิจารณาสิ่งใด ให้พิจารณากาย พิจารณาจิต ในสติปัฏฐาน ๔ พิจารณาสิ่งใดให้สิ่งนี้ไป แล้วออกไปประพฤติปฏิบัติจนเป็นที่น่าเชื่อถือ

คูลี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เทศน์ธรรมจักรขึ้นมา ปัญจวัคคีย์เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา พระอัสสชิไปบิณฑบาต พระสารีบุตรไปเป็นลูกศิษย์สัตบุรุษ ปฏิบัติก็ไปปฏิบัติโดยครูบาอาจารย์ของเขา “ไม่ใช่ ในโลกนี้ไม่ใช่” มันก็เหมือนปัจจุบันเรานี้เลย ปัจจุบันนี้สักแต่ว่า สักแต่ว่ามันก็ไม่ใช่ สักแต่ว่าหมด ปฏิเสธไปหมด สัตบุรุษเขาสอนมาก่อนแล้ว!

“สักแต่ว่า” กับ “นั่นก็ไม่ใช่” ไม่ใช่คืออะไร ไม่ใช่ก็คือไม่ใช่ อารมณ์ก็ไม่ใช่เรา อะไรก็ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ทั้งนั้นเลย เพราะสารีบุตรกับพระโมคคัลลานะศึกษามากับสัตบุรุษศึกษามากขนาดไหนนะ ศึกษาจบสิ้นกระบวนการแล้ว ก็ไปไหนไม่ได้ จนตัวเองรู้ณะปรินิพพาน ปรินิพพานว่าอาจารย์ของเราไม่ใช่ผู้รู้จริงแล้ว ฉะนั้นเราจะสัญญากัน ทั้งๆ ที่เป็นเพื่อนกันมาก่อนด้วย สัญญากันว่า “ถ้าใครได้พบก่อน ถ้าใครได้พบครูบาอาจารย์ก่อน ต้องบอกกันนะ อย่าทึงกันนะ”

สัญญากันได้ พระสารีบุตรออกไปเที่ยวเมือง ไปเห็นพระอัสสชิบิดบาต มันเห็นมันรู้ได้นะ กิริยาเห็นใหม่ สัตว์ป่า สัตว์บ้าน สัตว์ป่ามันเคลื่อนไหวไปมันระวังตัวตลอด คุณสัตว์ สัตว์ป่ามันจะไม่เข้าคลองสายตาของใคร มันจะหลบหลีกตลอด

นี่ก็เหมือนกัน เวลาพระอรหันต์บิดบาตอยู่ในเมือง การบิดบาตการเคลื่อนไหวไป มันมีสติปัญญาพร้อม ทั้งๆ ที่สัตว์ป่าจะต้องเข้าเมือง สัตว์ป่าจะต้องหาอาหาร สัตว์ป่ามันก็ระวังตัวของมัน พระสารีบุตรไปเห็นการเคลื่อนไหวของพระอัสสชิทำไมมันดูงามตาไปหมด ตามไป ตามไป จนฉันอาหารเสร็จแล้วถาม

“บวชมาจากใคร อาจารย์สอนอย่างไร”

“ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนว่าถ้าจะดับต้องไปดับที่เหตุนั้น” ธรรมทั้งหลายมาจากเหตุ ต้องกำจัดที่เหตุนั้น พระสารีบุตรเป็นพระโสดาบัน... นี่ไง สิ่งที่เป็นพระโสดาบัน จิตมันเข้าไปในเมืองก็มีการระวังภัย

แต่ถ้าเราเป็นพระปา เราจะระวังภัยใหม่ สิ่งใดที่มันจะเป็นโทษเป็นภัยกับหัวใจ เพราะหัวใจเรามันมีกิเลสตัดทอนความทะยานอยาก กิเลสในหัวใจเรามันครอบงำมา เราถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์ แต่ในเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ “เหรียญมีสองด้าน” ด้านหนึ่งถ้าเราอยู่กับโลก เราอยู่ด้วยความภูมิใจ อยู่ด้วยความรื่นเริง มันก็เป็นสัตว์เลี้ยง ! กิเลสมันเลี้ยงไว้ วัฏฏะมันเลี้ยงไว้ แล้วเราก็จะหมุนไปในวัฏฏะนั้น เราเป็นสัตว์เลี้ยงเท่านั้น สัตว์เลี้ยง เชื้อๆ ตัวหนึ่ง สัตว์เลี้ยงเชื้อๆ ที่คอยประจบสอพลอเจ้านาย ให้เจ้านายพอใจ ให้เจ้านายให้อาหารเท่านั้น

แต่ถ้าเรามีหัวใจขึ้นมา เรามีสติปัญญาขึ้นมา เราไม่ใช่สัตว์เลี้ยงเชื้อๆ ตัวนั้น เราจะเป็นสัตว์ป่า สัตว์ป่ามันจะอาศัยตัวมันเอง มันจะพยายามดำรงเผ่าพันธุ์ของมัน มันจะต้องดำรงชีวิตของมัน มันต้องระวังภัยของมัน ถ้ามันระวังภัยของมัน เราถึงว่าการเกิดเป็นมนุษย์ จิตที่เวียนตายเวียนเกิด ผลของวัฏฏะที่มันเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา

เหรียญมีสองด้าน... ด้านหนึ่งเราจะเป็นสัตว์เลี้ยง หรือเราจะเป็นสัตว์ป่า ถ้าเป็นพระ เราจะพระปาหรือเราจะพระเมือง ถ้าเป็นพระเมืองก็พระเชื้อๆ อยู่ในอำนาจของโยม อยู่ในอำนาจของสังคมา แต่ถ้าเราเป็นสัตว์ป่า เป็นพระปา เราสบายมาก เรามี

บริจาร ๘ เราเหมือนนก ฉันทเสร็จแล้วก็บินไป จะบินไปที่ไหนก็ได้ จะมีสติปัญญาเอาตัวเองรอดขนาดไหนก็ได้

ถ้าเหรียญมีสองด้าน เราเกิดเป็นมนุษย์ แต่เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วเราพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนอะไร สอนให้ดูใจของตัวเอง ปฏิสัจจิต ! จิตที่มันมาเกิดเป็นมนุษย์ ที่ว่าเกิดเป็นมนุษย์แล้วมีศักยภาพ เกิดเป็นมนุษย์นี่เป็นอริยทรัพย์ ทรัพย์ที่เกิดเป็นมนุษย์มีปัญหา มีสมอง มีความคิด จนปัจจุบันนี้ไง มีสมอง มีความคิด มีการใช้ปัญญา

ปัญญาโลก ปัญญาโลกจนตัวเองเข้าใจว่าตัวเองมีปัญหา ตัวเองมีความเฉลียวฉลาด ความเฉลียวฉลาดอย่างนี้ มันเป็นความเฉลียวฉลาดของกิเลส กิเลสค้นหาความทะยานอยาก คนเกิดเป็นมนุษย์มันมีวิชา เพราะวิชาทำให้ปฏิสัจจิตเกิดในใจ เกิดในกรรม เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในโอปปาติกะ การเกิดนี้แล้วการเกิดศึกษามันเป็นวาระนะ วาระที่เราเกิด ทางวิชาการกำลังเจริญ เรามาศึกษา สิ่งที่ศึกษา โลกนี้มันเป็นอนิจจัง มันจะเวียนของมันไปนะ ความไม่เชื่อถือ ความเปลี่ยนแปลงไปของการเวลา ความเปลี่ยนแปลงของวัฏฏะ

เราศึกษาตอนนี้เราว่ามีปัญหา เรามีความรู้สึก เรามีความรู้ เรามีต่างๆ ศึกษาจนดูถูกดูแคลนไป ศึกษาที่มีความรู้จนว่าเป็นวิทยาศาสตร์สิ่งต่างๆ แล้วเวลามองมาเรื่องของศาสนา เราเกิดมา เราเกิดมาเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนา ก็ว่าศาสนาเป็นเรื่องศรี เป็นเรื่องล้ำสมัย มันเป็นโฆหารเฉยๆ

อริยสัจมันศรีไปไหน ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค จะมีร้ายรวย จะเป็นปัญญาชน จะมีศักยภาพขนาดไหน มันก็ทุกข์ทั้งนั้นนะ ถ้าคนๆ นั้นมีอำนาจวาสนา มีสัจจะ มีความจริง เป็นสัตว์ป่าไม่ใช่สัตว์บ้าน สัตว์ป่ามันจะรู้ตัวของมัน ไม่ต้องประจบสอพลอใคร สัตว์บ้านมันเที่ยวประจบสอพลอเขา ทุกข์ก็บอกว่าไม่มี แล้วก็ไปเที่ยวเอาสิ่งที่เป็นแบบว่าสวมหัวโขนเข้าหากัน ใส่หน้ากากเข้าหากันว่ามีความสุข มีความเจริญรุ่งเรือง มีทุกอย่าง มีประสบความสำเร็จ เพื่อต้องการจะประจบสอพลอกิเลส จะประจบสอพลอเจ้าของใจ มันสัตว์เลี้ยงเชื่องๆ

แต่ถ้าเป็นสัตว์ป่า มันรู้ตัวของมันนะ อะไรเป็นความสุข อะไรเป็นความทุกข์ จะมีปัญญามากขนาดไหน ปัญญาเป็นโลกียปัญญา คำว่าโลกียปัญญา โลกียะคือโลก โลก

คือหมู่สัตว์ โลกคือปฏิสนธิจิต ในเมื่อจิตมีการเกิด จิตมีสถานะ จิตมีภพ ความคิด ความเห็นต่างๆ เกิดจากภพทั้งนั้น ถ้าความคิดความเห็นต่างๆ เกิดจากภพ แล้วความคิดที่เราเกิดมาว่าเป็นทางวิชาการ ความคิดที่เราว่าเป็นปัญญา มันเป็นปัญญาของใคร มันก็เป็นปัญญาของกิเลสใด ในเมื่อเป็นปัญญาของกิเลส ปัญญาภิเลสมันจะชำระกิเลส มันจะ เป็นไปได้อย่างไร ปัญญาของกิเลส กิเลสมันใช้ ! ปัญญาของกิเลสกิเลสเอาปัญญานั้นมา ใช้

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริ ของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้าอีกแล้ว เจ้าจะเกิดในหัวใจเราไม่ได้อีกเลย” เวลาพระพุทธเจ้า เยาะเย้ยมาร เรือนยอดของมาร ความโลภ ความโกรธ ความหลง นี่เรือน ๓ หลัง เรือน ยอดของมาร ความโลภ ความโกรธ ความหลงนี้เป็นบุตรของมาร แต่ว่าปู่ของมาร ย่าของ มาร มารนะเรือนยอดของมาร “เราได้ทำลายลงแล้ว เธอจะเกิดจากใจของเราไม่ได้อีก เลย”

นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในป่า ! นี่คือธรรมะป่า ! ธรรมะป่าคือ ธรรมะที่ออกมาจากหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ววางทางวิชาการไว้ เป็นธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา เราก็ไปวิเคราะห์วิจัยกับธรรมวินัยอันนั้นไป

วิเคราะห์วิจัยด้วยความเป็นสัตว์เลี้ยงเชื่องๆ ด้วยความเป็นสัตว์เลี้ยง สอพลอเอา ออกเอาใจเจ้านายเท่านั้น แต่ไม่ได้ชำระกิเลส ไม่ได้ทำลายให้หัวใจของเราให้เป็นความ จริงขึ้นมาเลย !

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เราจะมีสติปัญญาของเราขึ้นมา เราจะมีปัญญานาไหน นี่ปัญญาของกิเลสเท่านั้น ปัญญาของกิเลสมันเป็นโลกีย์ปัญญา ปัญญาเกิดจากภพ ปัญญา เกิดจากทฤษฎีมานะ เกิดจากความเห็น ขยันหมั่นเพียรก็ขยันหมั่นเพียรด้วยทฤษฎีมานะ นี่ก็ เกี่ยวคร้านไม่ทำงานก็เป็นเรื่องทฤษฎีมานะ

แต่ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เราเป็นสัตว์ป่า เราเป็นเสือ เราเป็นสิงโต เราเป็นสัตว์ กินพืชอะไรต่างๆ อยู่ในบริเวณความเป็นอยู่ของเรา มันมีภัยไปทั้งนั้นนะ เราจะเป็นสัตว์ ประเภทใด กินเนื้อหรือกินพืชมันก็มีภัยทั้งนั้นนะ ฉะนั้นสิ่งที่เราเกิดมา เราเกิดมาใน วัฏสงสาร เราถึงเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เรามีอำนาจวาสนา เรามีบุญกุศล อยู่แล้ว

ในเมื่อเรามีบุญกุศลอยู่แล้ว ถ้ามีบุญกุศล มันจะเกิดความเฉลียวใจ “ความเฉลียวใจ” ถ้าความเฉลียวใจนี้มุ่มมองมันจะพลิก มันจะเปลี่ยนแปลง ถ้าเราไม่มีความเฉลียวใจ เรามีความฉลาด เรามีปัญญา เรามีความระลึกรู้ เราเป็นคนที่มีความดีภาวะ เรามีศักยภาพ มันไม่ได้เฉลียวใจ มันฉลาดโดยอวิชา มันฉลาดโดยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก กิเลส มันพาใช้ เป็นโลก เป็นโลกียปัญญา

ถ้ามีความเฉลียวใจ สิ่งที่ว่า เป็นความฉลาด เป็นปัญญาของเรา เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเรา มันเป็นประโยชน์กับเราจริงหรือเปล่า ? ถ้ามันเป็นประโยชน์กับเราจริง เรามีความรู้เห็นสิ่งใดที่เป็นคุณสมบัติจริงๆ ของสังขธรรม สิ่งที่เป็นสังขธรรม สังขธรรมเห็นใหม่ อริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค สิ่งที่เป็นสังขธรรม เป็นความจริง ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในป่า ภูเขาอาจารย์ของเราตรัสรู้ในป่า คำว่าตรัสรู้ในป่าเพราะเหตุใด

ตรัสรู้ในป่าเพราะเราไปอยู่ในป่าในเขา เราเป็นสัตว์เป็นคนเมือง เราเป็นสัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยงมันเป็นฝูง สัตว์เลี้ยงเขาให้ออนในมุ้ง สัตว์เลี้ยงเขาปกป้องแม่แต่แมลงไม่ให้เข้าไปรบกวนสัตว์เลี้ยงของเขา เราเคยอยู่โดยความเป็นสัตว์เลี้ยง โดยความสะดวกสบายมาตลอด มันก็นอนใจ

แต่ถ้าพอเราเป็นสัตว์ป่า เราไปฝนตก แดดออก เราอยู่ในป่าไม่มีสิ่งใดที่จะมาคุ้มครองเราเลย เราจะต้องเผชิญกับความหนาว ความหิวกระหาย ความทุกข์ ความยาก เราจะต้องเผชิญหมดเลย ฉะนั้นเวลาเราจะเข้าไปอยู่ป่าอยู่เขา ภูเขาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาเข้าไป จิตใจมันไม่อยากจะไป มันอยากเป็นสัตว์เลี้ยง ! มันอยากจะนอนในมุ้ง มันต้องการให้คนคอยดูแลไม่ให้ไปไต่ไปต่อมมัน มันอยู่โดยความสะดวกสบายของมัน แล้วมันบอกว่ามันบรรลุนิพพาน.. มันตรัสรู้ธรรม..

มันเป็นสัตว์เลี้ยง ! มันเป็นมารยาสาไทย ! มันเป็นเรื่องลุ่มหน้าปะจุมก ! มันไม่ เป็นความจริง !

ถ้าเป็นความจริง เราเข้าป่าเข้าเขาของเรา แล้วเข้าป่าเข้าเขาของเขาไปเห็นใหม่ เวลาไปจิตใจมันว่าแห่ว จิตใจมันมีความวิตกกังวล จิตใจมันมีความทุกข์ จิตใจนะเพราะเราไปอยู่ที่สงบสงัด เราไปอยู่ที่ว่า เราจะไม่รู้เลยว่าสิ่งใดจะเกิดกับเรา เราไปอยู่ในความสงบสงัดขึ้นมา หัวใจมันต้องตื่นตัวตลอดเวลา มันจะเป็นสัตว์ป่า มันไม่เป็นสัตว์

เลี้ยง ถ้ามันเป็นสัตว์ป่า ความที่มันเป็นสัตว์ป่า สัตว์ป่ามันต้องระวังตัวของมัน เวลาเข้าป่า
คูลี เวลาสัตว์ที่มันมีภัยขึ้นมา มันตกใจขึ้นมา มันจะต้องมีสัญชาตญาณ มันต้องช่วยตัว
มันเต็มที่เลย

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจที่มันจะเข้าป่าเข้าเขาไป มันไปมันก็ต้องไปเผชิญกับสิ่งที่มัน
ไม่ชอบทุกอย่างเลย สิ่งที่ไม่ชอบ มันก็ตื่นตัว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เตือนภิกษุ “ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด” ถ้ามีสติ แล้ว
มีความพอใจ มีความตั้งใจ มีความตั้งใจ มีความประพฤติปฏิบัติเพื่อจะต้องให้มันเป็น
สัจจะความจริงขึ้นมาในหัวใจ มันพอใจจะไป มันพอใจจะเผชิญกับสิ่งที่ว่า เราต้องไป
เผชิญเพื่อให้สภาวะแวดล้อมต่างๆ มันช่วยบังคับให้จิตใจมันอยู่ในอำนาจของเรา

จิตใจของเราแท้ๆ เราเกิดมาปฏิสนธิจิต เกิดมาเป็นมนุษย์ เราเกิดมามีศักยภาพ
ด้วยความที่เป็นมนุษย์ที่เป็นอริยทรัพย์ แต่การเกิดนี้เกิดโดยแรงขับของอวิชชา เกิดในแรง
ขับของกิเลสถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ ถึงว่ามันเป็นบุญก็เป็นกุศลและอกุศล เป็นบุญก็เป็น
กุศลทำให้เราเกิดมา ทำให้เราเกิดมาแต่ทำไมเกิดมาแล้วเราถึงควบคุมแล้วต้องการให้สม
ความปรารถนาเราไม่ได้ สมความปรารถนาเพราะเราเกิดเป็นมนุษย์แล้วศึกษา
พระพุทธศาสนา

พุทธศาสนา พูดถึงว่าการเกิด การเกิดมาจากไหน ถ้าการเกิด แล้วการตายไปใน
วิญญูเป็นอย่างไร เราก็ศึกษา พอศึกษาแล้วบุญกุศลทำให้เกิดดี อกุศลทำให้เกิดชั่ว แล้ว
เวลาบรรลุธรรมขึ้นมา สิ้นสุดของกิเลส เราก็ศึกษา ศึกษาเราก็อยากเป็น อยากรู้ อยากรู้
อยากมี แต่มันเป็นจริงหรือเปล่าละ ? ถ้ามันเป็นจริง นั่นการศึกษามันเป็นปริยัติ ปริยัติคือ
การศึกษา “ธรรมและวินัยจะเป็นศาสดาของเรา” ศาสดาสอนแล้วไง สอนให้กระทำ แต่
เราทำด้วยการเข้าข้างตัวเอง ทำด้วยความเป็นสัตว์เลี้ยงใจ สัตว์เลี้ยงใจให้มันเป็นไปด้วย
ความสะดวกสบาย เป็นไปด้วยสิ่งที่มันจะเป็นจริงได้ แต่มันไม่จริง

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติโดยความเป็นสัตว์ป่า สัตว์ป่ามันต้องดูแลตัวมันเอง มัน
ต้องกระทำของมันเอง มันเป็นอำนาจาสนานะ เพราะการเกิดมาเป็นมนุษย์มันมีบุญกุศล
ซ้อนกันมา ถ้าเราเกิดมาเป็นมนุษย์อันนี้เป็นอริยทรัพย์ สิ่งที่เราเป็นบุญกุศลแล้ว เราก็
พอใจ แล้วเราตริกันในธรรม เราศึกษาในธรรมนี้เหมือนสัตว์เลี้ยงใจ ประจบสอพลอ จะ
ต้องการให้มันเป็นตามความเป็นจริง มันไม่เป็นหรอก

แต่ถ้าเราไม่ประจบสอพลอ เราทำของเรานะ ถ้าเราเป็นสัตว์กินเนื้อ วันไหนเราหาเหยื่อได้ วันนั้นเราได้อิ่มท้อง ถ้าเราเป็นสัตว์กินพืช ถ้าเราไปเจอทุ่งหญ้า เราไปเจอหญ้าอ่อน เราก็ได้เล็มหญ้า แต่ถ้าเราไม่เจอ เราก็ต้องหาหญ้าหาพืชของเรากินจนได้ กินเพื่อประทังชีวิต ถ้าเราเป็นสัตว์กินเนื้อ ถ้าเราหาเหยื่อไม่ได้ เราหาอาหารไม่ได้ เราก็ต้องหิวท้องไป ทน ๒ วัน ๓ วัน ได้กิน ไม่ได้กินเพราะว่ามันเป็นความสามารถของเรา

เราออกประพฤติปฏิบัติเข้าป่าเข้าเขา เราจะทำจริงของเรา ได้จริงหรือไม่ได้จริงของเรา เราก็ต้องมีความสามารถของเรา ถ้าความสามารถของเรา ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา พุทฺโธ พุทฺโธ พุทฺโธ เราจะหาเหยื่อ ถ้าเราพุทฺโธ พุทฺโธ เข้ามาจนจิตเราสงบได้ เราก็มีอาหารประทังชีวิตนะ ถ้ามีอาหารประทังชีวิต สัตว์มันกินอาหารของมันเพื่อดำรงชีวิตของมัน มันก็คือสัตว์ ! สัตว์มันก็คือสัตว์ ! แต่เนี่ยมันเปรียบเทียบเป็นบุคลากรฐานะว่าความเป็นอยู่ของสัตว์บ้านกับสัตว์ป่ามันแตกต่างกัน

แต่เราเป็นมนุษย์ เราไม่ใช่สัตว์ ! แล้วเราบวชเป็นพระด้วย ยิ่งเป็นพระป่าด้วย พระป่าเวลาเข้าป่าเข้าเขา เราก็ไปอยู่กับสัตว์ ในป่าในเขาก็มันมีสัตว์ป่านะ แล้วสัตว์ป่านั้นดำรงชีวิตของมัน ถ้ามันดำรงชีวิตของมัน มันทำชีวิตมันสมบูรณ์แล้ว มันไปประเสริฐอะไรละ มันเป็นสัตว์เคร่ง जान !

แต่เราเป็นสัตว์ประเสริฐ แล้วบวชเป็นพระ เป็นผู้ประเสริฐด้วย ! ถ้าบวชเป็นพระผู้ประเสริฐ เวลาเข้าป่าไป สิ่งนั้นเราจะมีศักดิ์ศรีใหม่ สัตว์มันยังอยู่ของมันได้ ดำรงเผ่าพันธุ์ของมันได้ แต่เราเป็นมนุษย์แล้วเป็นพระด้วย เป็นพระที่เป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ในป่า เราเข้าป่ามาเพื่อจะรื้อค้น เพื่อจะทำคุณงามความดีของเรา

สัตว์มันไม่มีสมอง สัตว์มันไม่รู้จักรักรณะ สัตว์มันทำดีทำชั่วของมัน เวลามันเป็นหัวหน้าฝูง มันเป็นธรรม มันปกครองฝูง คุณเล่ห์ของมันด้วยความเป็นธรรม มันก็เป็นสัตว์ที่ดี มันมีความเมตตาคุณเล่ห์ของมัน มันคุณเล่ห์ของมัน มันก็เป็นสัตว์ที่ดี ดีอย่างไรมันก็ดีแบบสัตว์ !

แต่ถ้าเราดีแบบพระล่ะ เราเป็นพระ เราเป็นมนุษย์ เรามีสมอง เราได้ศึกษาธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรามีครูบาอาจารย์ของเราเป็นผู้ชี้แนะ เรามีครูบาอาจารย์ของเราเป็นผู้คอยชี้แนะ คอยปกครองเรา เราเข้าป่าเข้าเขา ครูบาอาจารย์ท่าน

ก็เข้าป่าเข้าเขา ถึงเวลาแล้วถ้ามีปัญหาขึ้นมา ท่านจะวิ่งออกไปหาครูบาอาจารย์ ให้ครูบาอาจารย์คอยแก้ไขของเรา แก้จิตนะ

สัตว์ป่ามันดำรงชีวิตของมันเพื่อเผ่าพันธุ์ของมัน เราบวชมา เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เรารักษามันขึ้นมา เราพยายามปฏิบัติขึ้นมาให้มีคุณธรรมขึ้นมาในหัวใจ เราไม่ได้มาดำรงเผ่าพันธุ์ของเรา นะ เราจะมาทำลายมันต่างหากละ เราจะมาทำลายไอ้ตัวจับที่อวิชชา ที่การเกิดและการตาย

การเกิดและการตายเป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มนุษย์คนหนึ่ง จิตๆ หนึ่ง การเกิดและการตาย ถ้าเอาซากศพสะสมกันไว้โลกนี้จะไม่มีการเกิด ถ้าเกิดมาแล้วมีความเสียใจ มีความทุกข์ร้อนให้รำพัน ทะเลนี้สู้ไม่ได้ แต่นี่มันระเหยไป มันรวมกันจนเป็นน้ำสาธารณะไปจนไม่รู้ว่าเป็นน้ำตาของใคร ฉะนั้นสิ่งที่เราทำของเราขึ้นมา เราจิตหนึ่ง มันจะไม่เวียนไปในวัฏฏะ

สิ่งที่ไม่เวียนไปในวัฏฏะ การเกิดและการตาย จิตหนึ่งเท่านั้น มันยังได้สร้างภพสร้างชาติได้มากขนาดนั้น ในปัจจุบันนี้เรามีอำนาจวาสนาขึ้นมาแล้ว เราพยายามตั้งสติของเรา ถ้าเราจะตั้งสติของเรา เราจะมารื้อภพหรือชาติ เราจะมาทำให้เราเป็นพระป่า พระป่าที่มีศักดิ์ศรี มีศักดิ์ศรีเพราะมีคุณธรรม ถ้าเวลาจิตมันสงบนี้ เราลงทุนลงแรงมาขนาดไหน เรานั่งสมาธิภาวนาขนาดไหน ถึงจิตเราสงบได้

ถ้าจิตเราสงบขึ้นมาแล้ว เรามีคุณธรรมขนาดไหนที่จะเอาจิตที่สงบนี้ออกทำงาน ออกหรือคั่นในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “บุพเพนิวาสานุสติญาณ” จิตสงบนี้วิชา ๓ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จิตสงบไปแล้วมันมีข้อมูลของมัน เพราะมันยังทำงานไม่เป็น จิตถ้ามันทำงานของมันเป็น นี่จิตที่มันทำงานของมันเป็น

จิตของโลกเขา เขาไม่ต้องทำงานของเขา เขาบอกเขาได้แล้ว รู้จากธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นิพพานคือความว่าง ว่างหมดเลย สักแต่ว่า ไม่มีอะไรเป็นของเรา แล้วจิตที่เป็นเรามันไม่รู้จักเรา โลกเขาเป็นวัตถุ สิ่งใดที่เป็นวัตถุเราเห็นได้ ว่าสิ่งใดเป็นวัตถุชิ้นเล็ก ชิ้นใหญ่ จะมีรูปพรรณสัณฐานอย่างไร มันรู้ได้ มันเห็นได้ เพราะเป็นวัตถุ

แต่เวลาความรู้สึกนึกคิดละ สิ่งที่เป็นความรู้สึกนึกคิดจะเอาอะไรไปจับต้องมัน จับต้องมัน จะพิสูจน์วัดความกว้าง ความแคบของความรู้สึกมันมากน้อยแค่ไหน มันรู้ได้อย่างไร

แต่ถ้าเรากำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธ จนจิตมันสงบเข้ามา พอจิตสงบเข้ามา มันรู้ของมันได้ รู้ของมันได้ว่าจิตฟุ้งซ่านเป็นอย่างใด จิตที่ว่าจิตมันฟุ้งซ่าน จิตที่มันมีความทุกข์ยากในหัวใจมันเป็นอย่างใด แต่มันมีความสุข ความสงบเข้ามา ถ้ามันสงบเข้ามา มันมีความสุข มันแตกต่างกันอย่างไร มันวัดค่าของมันได้ นี่ไงสัตว์ป่า สัตว์ป่ามันดูแลของมัน ธรรมชาติมันเกิดขึ้นมาจากหัวใจของเรา ถ้าธรรมนี้เกิดขึ้นจากหัวใจของเรา

แต่เวลาที่เขาศึกษากัน เขาศึกษาว่า เขารู้ของเขา เขาเห็นของเขา เขาคำนวณของเขา การคำนวณอย่างนั้น เพราะมันมีวิชาการ มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีธรรมและวินัย แต่เพราะความประมาทเลินเล่อ ถึงเอาสิ่งนั้นมาเป็นของเรา เหมือนธรรมชาติสำเร็จรูป ธรรมชาติการลอกเลียนมา แต่ถ้าธรรมของเรา นี่มันแตกต่าง สัตว์ป่า สัตว์บ้าน มันต่างกันอย่างไร ! สัตว์บ้านเอาสะดวกสบาย เอาคนเลี้ยงดู เอาคนรักษามัน

แต่สัตว์ป่าไม่เอา ! สัตว์ป่าต้องพึ่งตนเอง สัตว์ป่าต้องพยายามปฏิบัติขึ้นเอง

ฉะนั้นเวลาเราทำความสงบของใจ ถ้าจิตใจมันสงบเข้ามา จิตมันเริ่มพุทโธ พุทโธ จิตมันมีความสงบเข้ามา สิ่งที่สงบเข้ามามันมีคุณค่าของมัน ถ้ามันมีคุณค่าของมัน เราวัดค่าของเราได้ ถ้าเราจิตสงบแล้วออกรู้ ออกรู้ในอะไร ออกรู้ออกศึกษาเรื่องอะไร

สิ่งที่เราศึกษามา สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ทุกคนบอกปฏิบัติไปแล้ว มันว่างหมด มันพอใจหมด ไม่มีความลังเลสงสัยเลย ไม่ลุ่มคล้ำเลย มันรู้แจ้ง รู้แจ้ง

เนี่ยสัตว์บ้าน ! สัตว์บ้านมันสอพลอ สัตว์บ้านมันเที่ยวเอาอกเอาใจใจ จะให้คนให้ค่ามัน

แต่ถ้าเป็นสัตว์ป่า มันเป็นข้อเท็จจริงนะ ถ้าจิตมันสงบ จิตมันสงบอย่างไร ถ้าสงบแล้ว ความสงบของใจมันเป็นอย่างใด ถ้ามีความสงบของใจ เวลาเราหิวกระหาย เราารู้ได้ นะว่าเราหิวกระหาย เวลาเรามีอาหารตกถึงท้อง เราก็รู้ได้ว่าวันนี้เรามีอาหารตกถึงท้อง ถ้าจิตใจมันไม่มีหลักมีเกณฑ์ จิตใจมันสงบเข้ามาไม่ได้ มันหิวกระหาย มันต้องหา

สติปัญญา สติปัญญาเห็นใหม่ พุทโธ พุทโธ จิตมันกินอารมณ์เป็นอาหาร กินวิญญาณาหาร กินความรู้สึกเป็นอาหาร มันกินสัญญาอารมณ์เป็นอาหารอยู่ตลอดเวลา

แล้วสัญญาอารมณ์กับจิต คนเราอดอาหารมันตายนะ แต่จิตเวลาสัญญาอารมณ์มันเกิดดับ เกิดดับ มันอย่างไรมันก็อยู่ของมันได้เพราะจิตมันไม่เคยตาย พอจิตไม่เคยตาย มันกินสัญญาอารมณ์เป็นอาหาร มันก็กินแต่เรื่องสกปรกโสภณของมัน โดยธรรมชาติของมัน

ศึกษารรณะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษามาแล้วก็งง ศึกษามาแล้วก็ล้มลงเสีย เหมือนสัตว์บ้าน ! สัตว์บ้านเขาคอยดูแลมันเท่านั้นเอง ถ้าไปศึกษามาเพราะมันไม่เป็นความจริงของมัน

แต่ถ้าเป็นสัตว์ป่า สัตว์ป่ามันจับเหยื่อเอง มันหากินของมันเอง ไม่ต้องคอยมาบอก โดยความชำนาญของมัน ถ้าจิตของมันมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา คุณสิ ถ้ามันสงบแค่นั้นมันออกหรือค้นในอะไร ถ้าพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม อยู่ที่จิตนิสัย อยู่ที่ขณะที่ทำ สัตว์เห็นใหม่ ถ้าเราหิวกระหาย เราเป็นสัตว์กินเนื้อ เราไม่มีอาหารตกถึงท้องเลย สิ่งใดพอกินได้ พอประทังชีวิตได้ มันต้องกินสิ่งนั้นประทังชีวิต

จิตถ้าสงบแล้ว ถ้ามันรู้สิ่งใด มันเห็นสิ่งใดในขณะนั้น จิตนะ บางทีจิตสงบแล้วเห็นกายก็ได้ จิตมันสงบแล้วเห็นความกระดิกพลิกแพลงของใจก็ได้ นี่พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม สิ่งใดที่มันเกิดขึ้นมาในปัจจุบันนั้น จิตถ้ามันสงบแล้ว มันออกรู้สิ่งใด สิ่งนั้นมันเป็นปัจจุบันธรรม ถ้าเป็นปัจจุบัน เราต้องพิจารณาเราต้องแยกแยะ เราต้องพยายามพิจารณาว่าสิ่งนี้มันคืออะไร

ถ้าจิตจริง จิตมันเป็นสัมมาสมาธิคือจิตจริง เวลามันใช้วิปัสสนา มันใช้ปัญญาของมัน มันเป็นความจริงของมันนะ เราตะครุบเหยื่อ เราตะครุบเหยื่อได้เอง เวลาเรากินพืชเรากินพืชของเราได้เอง จิตที่เวลาออกวิปัสสนา มันใช้ปัญญาของมัน มันจะรู้ของมันเอง ถ้ารู้ของมันเอง มันเกิดเองหรือ ? เกิดเองออกป่าออกเขา ออกปฏิบัติขึ้นมา เกือบเป็นเกือบตาย รู้เองหรือ ?

มันรู้ขึ้นมาด้วยความเพียร ความวิริยะ ความอดสาหัส มันเกิดจากความวิริยะความอดสาหัสของเราต่างหากละ มันก็เป็นความจริงของเราใช้ใหม่

นี่ภาคปฏิบัติมันเป็นอย่างนี้ พระปาเขาเป็นกันอย่างนี้ ถ้าพระปาเขาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันเห็นขึ้นมา สักกายทิฏฐิ วิจิจจนา สัตถัพพตปรามาส คำว่าสัตถัพพตปรามาส มันลูปคลำมาตลอด เพราะความไม่รู้จริงมันถึงลูปคลำ เพราะความไม่รู้จริงในจิตใจของตัว ในสถานะของตัว มันก็เลยเป็นสัตว์บ้าน ! สัตว์บ้านเพราะอะไร เพราะมันไม่แน่ใจตัวเอง

ถ้าตัวเองไม่แน่ใจในความเห็นของตัวเอง มันไม่มีจุดยืน มันไม่มีศักดิ์ศรีของผู้ที่ทรงคิด แล้วเป็นพระปาด้วย พระปาเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ คุณิ ดูเวลาคนที่ออกไปทำหน้าที่การทำงาน ทำงานสิ่งใดในขณะนั้น เขาเป็นคนที่ทำงานด้วยความเป็นจริงของเขานะ แต่ถ้าเราเป็นคนนั่งดู เราเป็นคนผ่านมา เราทำไม่เป็น สิ่งที่เราเข้าสู่งานนั้นเราทำไม่เป็น เราไม่กล้าทำ เราทำงานไม่ได้ เราก็ไม่กล้าทำงานนั้นเพื่อให้ใครเห็นในความผิดพลาดของเรา

ผู้ที่ปฏิบัติ พระปา พระปามีประสบการณ์ มีการประพฤติปฏิบัติ เวลาจิตสงบเห็นกายก็เข้าว่าเห็นกาย จิตสงบแล้วเห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ก็เห็นตามความเป็นจริง ถ้าเห็นตามความเป็นจริงแล้วพิจารณาไป ถ้ามันปล่อยวาง ตังคปหาน มันปล่อยวางชั่วคราว แล้วถ้ามันสมุจเฉตปหาน ยิ่งมันสมุจเฉตปหานมันขาดนะ เป็นโศดาบัน เป็นสทิทาคา เป็นอนาคา เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา คนทำงานเป็น คนทำงานได้ทุกอย่าง คนๆ นั้นมันจะมีศักดิ์ศรี มันจะมีศักยภาพ มันจะมีจุดยืน มันจะมีองค์ความรู้เป็นประโยชน์กับตัวเอง ประโยชน์กับสังคม ประโยชน์กับศาสนาอย่างน้อยแค่ไหน

แต่นี้ถ้ามีความจริง เป็นพระปาโดยความเป็นจริง มันจะมีศักดิ์ศรี มันจะมีอุดมการณ์ มันจะเป็นสิ่งที่เชิดชูศาสนา มันไม่ใช่สัตว์บ้าน ! มันไม่ใช่สัตว์บ้านที่เกี่ยวประจบสอพลอเขาไปเรื่อย เทียวหาความเป็นประโยชน์กับตัวเอง

ฉะนั้นเราวขมาเป็นชาวพุทธนะ เราเป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส เราเป็นศาสนทายาท เราจะต้องสร้างสมบุญกุศลของเรา ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาต้องมีเกียรติ ต้องมีศักดิ์ศรี ต้องมีศีล สมาธิ ปัญญา ให้มันเกิดขึ้นมาตามความเป็นจริงของเรา มันจะทุกข์ มันจะยาก เราเป็นสัตว์ป่า เราเป็นพระปา

สิ่งที่เห็นพระปา เพราะเราเข้าสู่สงคราม สงครามธาตุชั้น ๓ สงครามระหว่างธาตุกับชั้น ๓ ธาตุชั้น ๓ ที่มีกิเลสต้นหาความทะยานอยาก ถ้ามันได้ออกรบในสงครามในธาตุ

ในขั้นนี้ ถ้าเกิดมันมีสันติภาพขึ้นมา สันติภาพระหว่างธรรมกับกิเลส ถ้าระหว่างธรรมธรรมคือสังขารธรรม คือศีล สมาธิ ปัญญา มรรค ๘

กิเลส กิเลสคือความมั่งง่าย ความเห็นแก่ตัว ความพอใจ ความสะดวกสบาย ความสะสมของใจ มันเกิดการกระทำขณะที่เราทำความสงบของใจ เราใช้ปัญญาของเรา มันเกิดการกระทำขึ้นมาในหัวใจ ถ้าสงครามระหว่างธาตุขันธ์ เกิดมีสันติภาพขึ้นมา เราจะมีความสุข เราจะมีความจริง

ถ้าเกิดสงครามขึ้นมา เกิดสงครามเกิดการรบฆ่า เกิดการเผชิญหน้ากัน มันเหมือนกับเราทำงานเป็น เราจะเข้าใจได้ ถ้าเราเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ เราจะมีจุดยืนของเรา จุดยืนของเรา ศากยบุตรพุทธชินนรต มันมีศักดิ์ศรี มันมีความเป็นไปตามความเป็นจริง ถ้ามีตามความเป็นจริง สิ่งนั้นเป็นพระ เป็นพระเป็นผู้ประเสริฐ เราเป็นพระนะ ถ้าเป็นสมมุติสงฆ์ เห็นใหม่เป็นพระโดยสมมุติ

ถ้าเป็นพระโดยสมมุติ เราก็จะต้องตั้งสติ เราต้องสร้างเนื้อสร้างตัว สมบัติของพระเห็นใหม่ ความรู้ความเห็นตามความเป็นจริงของพระนั้น มันจะแสดงออกมา เราบวชมาเป็นพระ อายุพรรษาเราจะมากขึ้นเรื่อยๆ สิ่งที่ยุติธรรมของเราเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ประสบการณ์.. เวลาเราสอนศิษย์ครูบาอาจารย์ ถ้าเราสอนศิษย์ครูบาอาจารย์ เราได้นิสัยจากครูบาอาจารย์มานะ

ครูบาอาจารย์องค์ไหน ท่านเป็นครูบาอาจารย์ที่ท่านชี้นำเราได้ เราอยู่กับท่าน “สมณะสาวรูป” เราจะได้นิสัย ได้โอกาส เหมือนเราเดินตาม สัตว์ป่าหัวหน้าฝูงเดินเข้าป่า มันหาเหยื่อ มันดูแลหมู่คณะ มันทำอะไร เราอยู่ในฝูง เราเห็นได้ เรารับรู้ได้ ว่าหัวหน้าฝูงครูบาอาจารย์ของเราท่านเป็นประโยชน์ ท่านคุ้มครองดูแลเราขนาดไหน

เราศึกษาจากหัวใจที่เป็นธรรมนะ มันจะมีนะ พ่อแม่ครูจารย์เป็นพ่อแม่ครูจารย์ของเรา เลี้ยงทั้งหัวใจ เลี้ยงทั้งร่างกาย เลี้ยงให้ความปลอดภัยดูแลเราทุกอย่างเลย นี่ไง แล้วเราฝึกฝนของเรา ฝึกฝนขึ้นมา มันได้นิสัย แล้วถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นความจริง องค์ความรู้ของเรามันเกิดขึ้นมา องค์ความรู้ตามความเป็นจริงนั้นเกิดขึ้นมาเกิดขึ้นมาเพราะอะไร

เกิดขึ้นมาเพราะได้ประสบการณ์จริง จิตมันสงบต้องสงบนะ ถ้าจิตไม่สงบ ปัญญาที่ใช้กันอยู่ ปัญญาที่เขาใคร่ครวญกันว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม มันเป็นตรรกะ ตรรกะ

ของคน อำนาจวาสนาของคนมันมี สิ่งที่เป็นตรรกะ โดยธรรมชาติมันมีอยู่แล้วไง ทุกคนมีความคิดใช่ไหม ความคิดตกผลึกไง พอความคิดที่ตกผลึก เพราะว่าเราใช้ความคิดปล่อยครั้งเข้า ความคิดตกผลึก แล้วเอาความคิดที่ตกผลึก เอาออกมาเพื่อมาเสวนาต่อกัน

พอพูดถึงตรรกะ พูดถึงความรู้สึกรู้สึก พูดถึงความตกผลึกของใจ อู๋ย มีความรู้ มีความรับรู้ มีความซาบซึ้ง... ความซาบซึ้งอย่างนั้น มันเป็นโลกีย์ปัญญา มันเป็นโลก มันเป็นมายาของกิเลส กิเลสมันหลบอยู่เบื้องหลัง “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความคำริขของเรา” กิเลสมันเอาความรู้สึกรู้สึก ความนึกคิดอันนั้นออกเป็นโล่กำบัง ออกเป็นโล่ว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม ว่าเราบรรลุธรรม เรารู้ธรรม

แล้วเราก็เห็น เราเห็นเวลาเขาแสดงออก พอเขาแสดงออกมาแล้ว ถ้าเราไม่มีวุฒิภาวะ เราก็ว่าใช่ ใช่เพราะอะไร ใช่เพราะเขาพูดธรรมะชัดๆ เขาพูดธรรมะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วมันน่าฟัง แล้วมันเข้าใจง่าย

มันเข้าใจง่ายเพราะมันเป็นภาษาสมมุติ ถ้าเป็นตรรกะ เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เขาไม่ได้ชำระกิเลสเขาเลย เขาไม่รู้จักกิเลส เขาไม่เคยเห็นกิเลส เพราะเขาทำความสงบของใจไม่เป็น เขาไม่เคยทำความสงบของใจ ถ้าใจของเขาไม่เคยสงบ เขาไม่เคยเข้าไปสู่ต้นข้าว เขาไม่เคยเข้าไปสู่สมุฏฐานของโรค เขาไม่เคยเข้าไปที่อยู่ของอวิชชา เขาจะไม่รู้เลยว่าอวิชชามันอยู่ที่ไหน

เสื่อมันอยู่ในถ้ำ แต่เราอยู่บนภูเขา เราจะไม่เห็นเสื่อนั้นเลย เสื่อมันอยู่ในถ้ำในภูเขานั้น เราอยู่บนยอดภูเขา อยู่บนป่าเขานั้น เราจะไม่เห็นเสื่อนั้นเลย เสื่อมันมีโอกาสขึ้นมา มันก็ออกมากัด ออกมาทำร้ายเราตลอดเวลา แต่เราอยู่บนเขา คูตี ต้นไม้ทุกอย่างมันปกคลุมไปหมด นี่ตรรกะ ! ความรู้สึกที่ว่าเป็นโลก มันเกิดจากภพ เกิดจากเขานั้น แต่ไอ้เสื่อตัวนั้น ไอ้อวิชชานั้นนะ มันอยู่ใต้ภูเขานั้น

ฉะนั้นสิ่งที่ว่าเป็นตรรกะ สิ่งที่เป็นธรรม สิ่งที่พูดธรรมะแล้วมันรื่นหู สิ่งที่พูดธรรมะแล้วเข้าใจได้ สิ่งนี้เป็นความซาบซึ้งของใจ มันซาบซึ้งใจเพราะอะไร เพราะทุกคนอยู่บนภูเขา แล้วเสื่อมันอยู่ในหัวใจทั้งนั้น ทุกคนไม่เคยเห็นเสื่อ ก็เลยบอกว่าเสื่อไม่มี เราได้ฆ่าเสื่อแล้ว เพราะเราพูดธรรมะมันรื่นหู มันฟังแล้วมันซาบซึ้ง แต่อวิชชา แต่เสื่อตัวนั้นมันก็คือเสื่อตัวนั้น มันอยู่ในคูหาของใจ มันอยู่ในหัวใจ มันตลบตะแลงปลิ้นปล้อน หลอกกิน หงายกินคว่ำกินอยู่ในหัวใจของเรา

ถ้ามันไม่ใช่พระปา ไม่ใช่กล้า นักล่าที่ว่าต้องเข้าไปหาเสือตัวนั้น จะต้องเข้าไปหาเสือตัวนั้น นี่ไง สิ่งที่จะเป็นนักล่าเข้าไปหาเสือตัวนั้น มันถึงต้องเป็นพระปา ต้องเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจริง

แต่ถ้าเป็นพระบ้าน เป็นการศึกษา มา เป็นตรรกะ เป็นความเข้าใจ มันซ่อนเสือตัวนั้นไว้ในหัวใจด้วยความพอใจ แล้วไม่ต้องการเห็นเสือตัวนั้นเพราะถ้าเห็นเสือตัวนั้นแล้ว มันจะเสียวสันหลัง มันจะตื่นกลัว ฉะนั้นถึงซ่อนเสือไว้ในหัวใจ แล้วพูดตรรกะ พูดธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วปฏิเสธไม่เห็นเสือตัวนั้น ไม่ยอมรับรู้เสือตัวนั้นว่าเสือตัวนั้นไม่มี

แต่ถ้าเราเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เรากำหนดพุทโธ พุทโธ ปัญญาอบรมสมาธิ มันจะเข้าไปสู่กล้าเข้าไปสู่เสือตัวนั้น จะต้องเข้าไปต่อสู้กับเสือตัวนั้น ต่อสู้กับจิตหนึ่ง ต่อสู้กับความเป็นจริง ต่อสู้กับจิตเดิมแท้ ต่อสู้กับความสว่าง ต่อสู้เห็นใหม่

เวลาประพฤติปฏิบัติไป อุปกิเลส กิเลสอย่างหยาบๆ กิเลสอย่างที่ว่าแสดงออกด้วยความรุนแรง แสดงออกด้วยโทสะ สิ่งนี้เป็นโทสะนี้เป็นกิเลสทั้งนั้นนะ

สิ่งนี้เป็นโทสะเพราะว่าความเห็นได้ แต่ถ้าเวลานุ่มนวลละ สิ่งที่ว่าเวลาแสดงโทสะออกมา สิ่งนี้เป็นโทสะมันเป็นเรื่องของกิเลส แต่ถ้าความนุ่มนวล มันเป็นเรื่องกิเลสใหม่ละ มันก็เรื่องกิเลสเหมือนกัน

จะนุ่มนวล จะความรุนแรงขนาดไหน มันมีวิชชามาทั้งนั้นนะ เพราะมันเป็นโลกียะ มันเป็นสิ่งที่อยู่บนชายเขานั้น มันไม่ใช่เข้าไปสู่ความจริง ฉะนั้นถ้าจะนุ่มนวลอ่อนหวานขนาดไหน จะรุนแรงขนาดไหน ถ้ามันเป็นความจริง ความจริงก็คือความจริง

ถ้าเป็นความจริงนะ ในการประพฤติปฏิบัติของครูบาอาจารย์เราถึงเข้มข้น เข้มข้นเพราะเราเห็นภัยในวัฏสงสาร เข้มข้นเพราะว่าชีวิตเรานี้สั้นนัก ฉะนั้นเราเกิดมานี้ เราจะตายวันไหนก็ไม่รู้ ฉะนั้นสิ่งที่มีการกระทำ เราจะต้องมีสติปัญญาของเรา ถ้ากำหนดพุทโธ พุทโธ ปัญญาอบรมสมาธิจนถ้าจิตมันสงบเข้ามา สงบเข้ามา ความสงบเข้ามาเพื่อจะเข้าไปสู่สัจจะความจริง

ถ้าเข้าไปสู่สัจจะความจริง เวลาจิตสงบ เราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เวลาวิปัสสนาไปด้วยการใช้ปัญญา ถ้าเราใช้ปัญญาไม่เป็น เราจิตสงบขนาดไหน เราเห็น

เสื่อ แล้วเรากลับเสื่อนั้น เราก็อ้างหนีจากเสื่อไป เสื่อก็คือเสื่อ เราก็อ้างเรา แยกจากกันไป แต่ถ้าวิปัสสนาเป็น เราเจอเสื่อตัวนั้น แล้วเราเผชิญหน้ากับเสื่อตัวนั้น เราเข้าไปใช้กำลังของเรา ใช้ปฏิกิริยาไหวพริบของเราเพื่อจะกำราบเสื่อตัวนั้น

การที่เข้าไปกำราบเสื่อตัวนั้น นี้ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เราเข้าไปเผชิญหน้ากับเสื่อ คุณติ เราเผชิญหน้ากับเสื่อเราจะมีสติปัญญาไหน แล้วเราจะมีอาวุธ จะไปต่อสู้กับเงี้ยวเล็บของเสื่ออย่างไร ความรู้สึกเป็นอย่างหนึ่งนะ ถ้าว้างหนีเสื่อ เราไม่ต่อสู้กับเสื่อนั้นเป็นความรู้สึกอีกอย่างนะ ความรู้สึกอย่างนี้ นี่ไงที่ว่าโลกียปัญญากับโลกุตตรปัญญา

โลกุตตรปัญญา ปัญญาที่จิตสงบแล้วเข้าไปเผชิญหน้ากับเสื่อ จะเป็นโลกุตตรปัญญา เป็นภาวนามยปัญญา เป็นปัญญาที่จะเข้าไปต่อกร จะเข้าไปต่อสู้กับเสื่อ ต่อสู้กับจิต ต่อสู้กับกิเลส ต่อสู้กับอวิชชา ถ้าว้างหนีเสื่อ ถ้าว้างหนีเสื่อ ศึกษาโดยตรรกะ ศึกษาโดยความรู้ ความเห็นต่างๆ มันว้างหนีเสื่อ พอว้างหนีเสื่อเข้าไปแล้ว ว้างหนีเสื่อ เสื่อก็คือเสื่อ เราก็อ้างหนีเสื่อออกไป สักแต่ว่า ไม่มี ไม่รู้ ไม่รับรู้ต่างๆ

ฉะนั้นในการประพฤติปฏิบัติถึงว่า เวลาเราทำความสงบของใจ ทำสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ถ้าไม่มีสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ไม่มี ! ถ้ามีสมถกรรมฐาน ใช้ปัญญาไม่เป็น คือคิดสมาธิไป การภาวนามันมีของมัน ในเมื่อสมาธิมันไม่มีเราก็อ้าง ถ้าว้างหนีเสื่อ วุฒิภาวะต่ำกว่ำสมาธิคือนิพพาน แต่ถ้าว้างหนีเสื่อ แล้ววุฒิภาวะเรามี เรามีภาวะ เรามีอำนาจวาสนา

สมาธิก็คือสมาธินะ เข้าไปเห็นเสื่อแล้วไม่ได้ต่อสู้กับเสื่อ เสื่อก็คือเสื่อ เราก็อ้างเรา ถ้าว้างหนีเสื่อแล้วเวลามันเสื่อมไป เวลาจิตสงบแล้วมีความสุข เวลาเสื่อมขึ้นมามันฟุ้งซ่าน ปฏิบัติเท่าไรก็ไม่ลง ปฏิบัติจนขนาดไหนจิตมันก็ไม่พัฒนาขึ้นมา ทำไมมันเป็นอย่างนั้น.. ทำไมมันเป็นอย่างนั้น.. ? นี่ไงมันพิสูจน์ได้

แต่ถ้าว้างหนีเสื่อ สงบ แล้วเข้าไปสู่เสื่อ แล้วถ้าว้างหนีเสื่อตัวนั้น ฆ่าเสื่อตัวนั้นนี้ โสดาบัน การกระทำอย่างนี้มันถึงจะเป็นข้อเท็จจริง ฉะนั้นความสงบของใจ มีความสำคัญเพราะมันเป็นมรรค ๘ มรรค ๘ คีต สมาธิ ปัญญา คือมรรค งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ สติชอบ ปัญญาชอบ ทุกอย่างเป็นมรรค มันต้องสมดุขของมัน มันถึงจะเป็นมัชฌิมาปฏิปทา

สิ่งที่มรรคสามัคคีด้วยมัชฌิมาปฏิปทา มีการกระทำ นี้จิตใจมันถึงจะมีหลักมีเกณฑ์ ถ้าจิตใจมันมีหลักมีเกณฑ์ มันจะเป็นประโยชน์ เป็นสากยบุตรพุทธชินโรส จะเป็นครูบาอาจารย์ของเรานะ

เราเป็นผู้ปฏิบัติใหม่ เราเป็นผู้บวช เราเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ เรามีครูมีอาจารย์ ฉะนั้นมีครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ท่านจะต้องมีประสบการณ์ของท่าน

ท่านมีประสบการณ์ของท่าน เราศึกษาได้ เราปรึกษาได้ เวลาครูบาอาจารย์ของเราอยู่กับหลวงปู่มันนะ เวลาออกไปวิวาท พอจิตมีปัญหาจะรีบกลับมาเลย รีบกลับมาเลย เพราะถ้าเราใช้ปัญญาของเราใคร่ครวญ ตรึกว่ามันถูกหรือมันผิด มันใช้เวลามาก หนึ่งใช้เวลานานะ แล้วถ้าอุทกภาวะคือจิตของเราอ่อนแอ สิ่งใดที่เราใช้ปัญญา มันจะมีแต่เหตุผลยอมรับเรื่องกิเลสทั้งนั้นเลย ว่าสิ่งนั้นถูกต้อง สิ่งนั้นเป็นความจริง สิ่งนั้นถูกต้องแล้ว

แต่ถ้าเมื่อไหร่เราใช้ปัญญาของเรา จนแยกแยะได้ว่า “น่าจะไม่ใช่ ถ้ามันใช่ทำไมจิตของเราถึงมีความรู้สึกอย่างนี้ ถ้ามีความรู้สึกอย่างนี้ แล้วเราจะหาทางออกอย่างไร เราจะทำอย่างไรให้หัวใจของเรามันเปลี่ยนอารมณ์ เปลี่ยนความรู้สึก เปลี่ยนสิ่งที่การกระทำนี้อย่างใด” แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ ท่านจะบอกทันทีว่า “ถ้าเข้าไปอย่างนี้มันเป็นหญ้าปากคอก”

จิตใจเรา เราต้องแยกแยะเอง เราจะต้องเข้าไปสู่สนามนั้น เราจะต้องเข้าไปสู่ที่นั่น ถ้าคือคอกของใจของเราเอง ฉะนั้นจิตใจถ้ามันจะเข้าสู่คอกนั้น มันจะต้องมีสติ เหมือนเราร้อยเข็ม การร้อยเข็ม ด้ายกว่าจะร้อยเข็มนั้น เราต้องมีสติ เราต้องมีปัญญาของเรา แล้วถ้าร้อยเสร็จแล้ว เรามีเข็มและมีด้าย ถ้ามีเข็มและมีด้าย เราเย็บผ้า ถ้าเรามีเข็มกับด้าย แต่เราไม่ร้อยเข็ม ด้ายก็คือด้าย เข็มก็คือเข็ม เย็บผ้ามันเย็บด้วยเข็มเปล่าๆ เย็บไปผ้านั้นก็จะไม่เป็นรูปร่างขึ้นมาเพราะมันไม่มีด้าย

ถ้าจิตของเรามันมีความสงบใจขึ้นมา ถ้าใจมันออกธู้ออกเห็น มันมีเข็มและมีด้าย มันมีสมถะและมีวิปัสสนา ถ้ามันมีสมถะมีวิปัสสนาขึ้นมา มันมีอย่างไร ฉะนั้นถ้ามันมีอย่างไร ครูบาอาจารย์คอยบอกคอยแนะเรา ถ้าไม่แนะเรา เราจะต้องใช้สติปัญญาของเรา ใคร่ครวญนะ เรากว่าจะทำความเข้าใจ มันก็ลำบากยากแค้นพอสมควร แต่เพราะเราทำบ่อยๆ เราทำบ่อยๆ อารมณ์อย่างนี้เป็นสมาธิ อารมณ์อย่างนี้ฟุ้งซ่าน อารมณ์อย่างนี้เราใช้เป็นประโยชน์ไม่ได้ อันนี้มันเป็นประสบการณ์

ถ้าเรามีประสบการณ์บีบ สิ่งที่เราทำจิตสงบ มันสงบเพราะเหตุใด สติเราวางไว้
 อย่างไม่ ถ้าสติเราวางไว้ บางวันอารมณ์หยาบ อารมณ์ละเอียด อารมณ์ละเอียดมันก็ดีขึ้น
 อารมณ์หยาบมันทำให้เราทุกข์ยาก ทีนี้อารมณ์หยาบ อารมณ์ละเอียด มันตั้งอยู่บนอะไร
 นี้ธาตุขันธ์ ธาตุกับขันธ์ ขันธ์ก็คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ขันธ์ก็คืออารมณ์
 ความรู้สึกใจ มันตั้งอยู่บนอะไร ถ้ามันตั้งอยู่ สิ่งที่มีมันตั้งอยู่บนจิต จิตมันมีกำลังมากน้อย
 แยกไหน

ฉะนั้นเราจะต้องมีสติ เราจะต้องบำรุงรักษา นี่การบำรุงรักษา มันจะพัฒนาขึ้นมา
 ถ้าเราทำบ่อยครั้งเข้า มีความชำนาญมากขึ้น การรื้อเข็ม การสอยเข็ม ถ้าการสอยเข็ม เรา
 มีความชำนาญมากขึ้น เราทำบ่อยครั้งขึ้น เรา รู้จังหวะความพอดีของมัน จิตใจนี้
 หล้าปากคอก เรารักษาของเรา เราใช้สติของเรา แล้วเราทำบ่อยครั้งเข้า มันมีความ
 สะดวก มันมีความคับแค้น มันมีความต่อต้าน เราแสวงหาของเรา

แล้วถ้าจิตมันสงบแล้ว พอจิตสงบแล้ว เราถึงออกหัดฝึกใช้ปัญญา การฝึกใช้
 ปัญญา ปัญญามันต้องฝึกฝน ฝึกฝนขึ้นมาก่อน

เขาบอกฝึกฝนขึ้นมามันก็เป็นสมมุติ ฝึกฝนขึ้นมามันก็เป็นการสร้างภาพ

การสร้างภาพโดยมีสมาธิ กับการสร้างภาพโดยไม่มีสมาธิ การสร้างภาพโดยมี
 สมาธิ สมาธิเป็นหลักเป็นเกณฑ์ นี่ใจพระป่าๆ มันต้องมีที่มาที่ไป แต่ถ้าการสร้างภาพ
 โดยไม่มีสมาธิ มันเป็นตรรกะ เพราะไม่มีสมาธิ มันไม่เข้าถึงเสื่อตัวนั้น มันไม่เข้าถึงจิต
 พอไม่เข้าถึงจิต มันก็เป็นสังคมโลก

เวลาเราศึกษาธรรมะกันนะ ธรรมะที่เป็นสมมุติ ธรรมะที่เป็นโลกียะ ธรรมะที่
 เป็นตรรกะ ธรรมะที่เป็นโลก เราจะศึกษาได้ง่าย เพราะมันเป็นวุฒิภาวะเดียวกัน วุฒิภาวะ
 ของโลก วุฒิภาวะของสังคม แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามา แล้วมันเกิดปัญญาขึ้นมา ผู้ที่
 แสดงออก ผู้ที่พูดธรรมอย่างนี้โลกเขาไม่รู้ด้วยไม่ได้ สังคมที่รู้ได้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา
 มันถึงจะรู้กัน แล้วผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาพูดแล้วจะรู้ทันที

ฉะนั้นสิ่งที่ธรรมะเหนือโลก ธรรมที่เราประพฤติปฏิบัติกันนี้ มันเป็นธรรมเหนือ
 โลก เพราะมันจะออกจากโลก มันจะเป็นพระป่า มันจะเป็นสัตว์ป่า มันไม่ใช่สัตว์บ้าน !

สัตว์บ้านมีแต่การประจบสอพลอ มีแต่การเอาอกเอาใจ มีแต่การสังคม มีแต่การหน้าตา มีแต่สิ่งต่างๆ เพื่อสังคมของเขา สังคมอย่างนี้มันเป็นผลของวิญญูะ มันมีโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว นี่คือโลก

แต่ถ้าธรรมเหนือโลก ธรรมที่เป็นจริง มันจะเป็นสัจจะ มันจะเป็นความจริง แล้วมันจะมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีอุดมการณ์ มีที่พึ่ง มีครูบาอาจารย์ของเรา ฉะนั้นปฏิบัติไปแล้วเราจะแยกแยะได้เอง คนที่ปฏิบัติ คนที่ทุกข์ เราไปโลกๆ อยู่ที่นี่ เรารู้ได้หมดเลย ฉะนั้นธรรมที่เป็นสมมุติ ธรรมที่เป็นโลก ธรรมที่เป็นโลกียะ ธรรมที่เป็นนิยาย เราเข้าใจได้นะ แล้วอ่านแล้วซาบซึ้งมาก คนที่ศึกษาธรรมแบบนี้ ศึกษาแล้วซาบซึ้ง ซาบซึ้งใจมากเพราะมันเข้ากับกิเลส มันเข้ากับโลก

แต่ธรรมที่เหนือโลกนี้ เราศึกษาแล้วไม่เข้าใจ เพราะมันเหนือโลก เหนือกิเลส เพราะกิเลสมันคุมใจเรา เราศึกษาแล้วไม่เข้าใจ แต่ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมา กิเลสอ่อนตัวลง ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ กิเลสไม่มีชั่วคราว ถ้ามีกิเลสเป็นสมาธิไม่ได้ ถ้าจิตมันสงบปั๊บ จิตมันพ้นจากกิเลส ถ้ามันศึกษาธรรม ธรรมที่มันเหนือโลก ที่มันประพฤติปฏิบัติไป มันจะมีความเข้าใจได้

ในการประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา มันถึงมีทางเลือกไง เราเกิดเป็นมนุษย์ เจริญมีสองด้าน ด้านหนึ่งโลก ด้านหนึ่งธรรม เราเป็นพระก็เหมือนกัน เราจะเป็นพระป่าหรือพระบ้าน เป็นสัตว์ป่าหรือสัตว์บ้าน แล้วเราจะมีคุณธรรมในใจเราหรือเปล่า เราจะมีศักดิ์ศรีศักยภาพในการดำรงศาสนาไหม เราจะมีศักยภาพในการเป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส เป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอวัง